

THE JUNGIAN EGO-SELF BIPARTITION IN THE POETRY OF ANA BLANDIANA

Daniel Kițu

PhD Student, "Dunărea de Jos" University of Galați

Abstract: In this paper we will provide an analysis of how the two fundamental concepts of Carl Gustav Jung psychoanalysis are poetically valued in the creation of 2000s, belonging to Ana Blandiana. In terms of Jungian psychoanalysis, the axis ego-Self is crucial for the stability of personality. We believe that elements of poetic symbolism in Ana Blandiana's lyrics from the volumes „Refluxul sensurilor” (2004), „Patria mea A4” (2010) and „Orologiul fără ore” (2016) set up ways of manifestation at the level of this axis. The ego represents the different ways reporting on exterior, on social, on defining the own personality. Ego is the bridge between the individual and the world. Self is, on the contrary, the being's nadir, those unknown depths filtered by the ego's magma. We identify the binomial ontological in Ana Blandiana's lyrics and in the shaping of poetic image of a way of relating to the world, the universe. The poet's existential crisis we consider it an inadequacy of the ego, as a reflection of a Self deeply transposed in lyrics and metaphysical. From this clash between depths of Self and ego's tribulations in an environment often filthy, the tragic voice of Ana Blandiana's poetry is born after 90s. We will try to highlight the Blaga's type catabase relevant to the evasion from Reality to the Self reported either to the bookish plan or at Hypnos or at childhood mirage. The withdrawal in Self arises, at Ana Blandiana, as a response to the mercantile and desecrated horizon of human existence. We will use in our reasearch a concept belonging to Ovidiu Hurdzeu, namely the "man of the horizontal" to mark clearly the distinction between the vertical poetic existence and the profane horizontal of contingent.

Keywords: psychoanalysis, ego, Self, bipartition, ontological

I. Preambul

Considerăm că la nivelul crizei existențiale pe care ultimele trei volume de versuri ale Anei Blandiana o investigheză putem decela două axe ale permanenței poeticului: o axă a deschiderii, mai mult sau mai puțin riscante, către exterioritate, către devenirea socialului în ontosul ființei, către manifestările acesteia în sfera colectivului și o altă axă, deseori abisală, veritabil labirint al Minotaurului pe care poeta îl multiplică obstinant din acea nevoie a clarificării propriilor resorturi interioare care să-i ofere puterea de-a înfrunta inconsistența exteriorității.

Ceea ce se întrevădea în poezia Anei Blandiana, începând cu vol. *Călcâiul vulnerabil*, devine o evidență în poezia imediat contemporană nouă, cea începând din 2004 (*Refluxul sensurilor*).

Am observat, astfel, un dualism permanent al artistei între exterior și interior, între ascensus și descensus, între anabază și catabază. Între aceste oglinzi paralele se naște acea luciditate specială care cartografiază lumea și oferă o cu totul altă imagine a acesteia, într-o cheie orfică metafizic specială.

Pentru a contura mai exact acești doi versanți ai călătoriei poetice blandiene, am recurs la conceptele junghiene, EU și SINE.

EUL definește în mod clar acea deschidere către Celălalt, acea tentație a dezmărginirii ființei, a ridicării barierelor întru cuminecarea din lumea în care trăiește. Poeta alege o deschidere oarecum limitată a propriei ființe către mundan, tocmai dintr-o neîncredere funciară a spiritului față de tot ceea ce înseamnă mercantilism superficial și inobilă ocupare a eului cu superfițiile unei lumi depersonalizate. Există multe semne în lirica actuală a Anei Blandiana care dau seamă de această atitudine mefientă față de o lume care și-a pierdut strălucirea, care nu mai are nimb, care a uitat calea către transcendent. De aici, și obsesivele imagini blandiene ale desacralizării și ale decrepitudinii angelice.

SINELE reprezintă dimensiunea profundă a ființei, la care artista accede uneori cu sete metafizică, pentru că am observat încă de la primele ei versuri atracția irepresibilă către mecanica de tip catabasic. Ana Blandiana este, de multe ori, în călătoriile sale poetice, o retractilă către miezul eteric al ființei, către ne-spusele misterului de nedezvăluit, către lucifericul blagian.

În mod frecvent, pentru poetă, întoarcerea către Sine reprezintă o terapeutică împotriva maculării Răului, o exorcizare a spaimei devenirii, ca formă de aneantizare a sufletului.

Observăm, în mod evident, în ultimele volume ale poetei, grija acesteia de-a denunța degradingolada spirituală a umanului coroborată cu o altă grijă, de a intra și de a prezerva cu o infinită delicatețe, care nu a părăsit-o, de fapt, niciodată, mirabila sămânță a purității sufletești în care a crezut dintotdeauna. Acestei tendințe i se asociază acea menire a artistului în care crede Blandiana, și anume aceea de căutător încrâncenat al Adevărului.

În cazul lui Carl Gustav Jung, binomul EU-SINE este esențial în definirea psihologiei umane. De asemenea, psihanalistul asociază un al treilea concept esențial acestui binom, cel de *Persona*: „Așa cum fiecare clădire are o fațadă, personalitatea are o *persona* (literal, masca purtată de actori în Grecia antică). Prin intermediul persoanei ne structurăm pe noi înșine într-o formă care sperăm să poată fi acceptată de către ceilalți. Ea a fost numită uneori arhetip *social* sau arhetip de *conformare*...¹. Tocmai poezia, mecanismul creator, în esența sa, cu mijloacele sale de investigare a lumii, reprezintă calea esențială prin care eul liric se desprinde net de vicisitudinile mundane ale *personei*, de acel traiect presabilit al arhetipului de *conformare*. Credem că, mai ales versurile din aceste volume la care ne-am referit reprezintă o luptă cu socialul gregar și cu tendința permanentă a conformării la dimensiunea unui model de existență ce se adevărește străin poetei. De multe ori, în asemenea condiții, poezia se transformă în acel strigăt expresionist de genul celui imaginat atât de inspirat de Edvard Munch.

II. Refluxul EULUI

Utilizăm deliberat unul dintre termenii metaforici ai volumului blandian din 2004, *Refluxul sensurilor* pentru a defini o tendință esențială în ceea ce privește lirica recentă a poetei, cea a *retragerii* din orizontul mundan, incompatibil cu structura sa interioară. Dinamica vizibilă

¹ Anthony Stevens, *Jung*, București, Humanitas, 1996, p. 74.

interioritate – exterioritate va urmări permanent acest segment al liricii blandiene din perioada 2004 – 2016.

„Eul constituie centrul conștiinței, fiind entitatea la care ne referim când utilizăm termenul *eu* sau *mine*. El ne determină simțământul constant de identitate.”² La acest nivel poetica blandiană evidențiază acea ruptură profundă de tip ontologic între eu și lume, între dimensiunea morală a creatorului și vicisitudinile exteriorității.

Ana Blandiana pășește pe tărâmul Parnasului poetic plină de candoare, de acea „jubilație în fața miracolului vieții”, de „sentimentul solidarității cu universul”³. Odată acest pas făcut, poeta se cufundă-n infernul descoperirii meandrelor labirintului vieții, descoperă lumea și se dezvăluie sieși. Intervin temele grave ale liricii sale: înfruntarea misterelor capitale ale vieții și morții, tentația dubitativă în ceea ce privește condiția umană.

Se dezvoltă, astfel, un tip de *lirică gnomică*, „strânsă în sine, antidiscursiv, precum un arc”⁴, dublată de „o *estetică a îndoielii* și a neliniștii, a confuziei și a nenumitului, creatoare de tensiune lirică, dar și de originalități cognitive”⁵.

EUL există deseori și firesc în ipostaza instanței creatoare, demiurgul livresc, generator orfic de lumi, pandant al realului. Din această perspectivă poeta se distanțează vizibil de „torcătorii de cuvinte”⁶. Exterioritatea eului, ulcerată de acest joc superficial al aparențelor în lumea creației, își afirmă Sinele autentic.

Prin această dedublare, poeta își dezvăluie luciditatea din turnul de fildeș al unei calme nefericiri: „Fără să știe/ Că poemele nu sunt haina mea,/ Ci scheletul/ Extras dureros/ Și așezat deasupra cârnii ca o carapace,/ Cu lecția țestoaselor/ Care astfel supraviețuiesc/ Lungi și nefericite/ Secole”⁷.

O poezie ca *Dependentă* afirmă EUL ca pe un drog fatal de care poeta ar vrea să se elibereze, ca Atlas de propria-i povară inerentă. Această tentație a desprinderii de condiția sisifică a creatorului este evidentă în următoarele versuri: „O, Doamne, dezleagă-mă, dezleagă-mă/ De timp și de loc, de strămoși, de nepoți,/ De toate și de toți,/ Și de mine însămi, de poți!!! Să pot să râd fără să se scuture frunze amare,/ Să pot să plâng fără să crească valuri în mare,/ Să pot să plec fără să trag după mine/ Lumea ca pe-o față de masă/ cu farfurii și pahare/ Sparte de-a valma, amestecate cu vin și mâncare.// Lasă-mă liberă, singură ca niciodată,/ Numai față de pagina mea vinovată.”⁸

Puterea demiurgică a eului creator devine blestem de care poeta se vrea exorcizată, ea, zămislitoarea de valuri și de frunze amare, care-și dorește purificarea de Logosul care-o înlănțuie în spasmele lumii.

Această formulă a exorcizării sufletești este deseori definiția eului blandian, ca în *Exorcizare* din vol. *Patria mea A4*: „Mă supun ierbii/ Care mă salvează/ De neliniștea care sunt eu însămi,/ Lăsându-mi numai tălpile goale în roua/ Prin care tu urci în mine,/ Înlocuindu-mă.”⁹. Se poate lesne observa aplecarea într-un chthonian și vegetal, nu la modul exuberant și vitalist ca-n textele debutului din *Persoana întâia plural*, ci sub orizontul grav, apăsător al unei acute angoase metafizice. Eul este sursa furtunilor interioare care amenință grav înstrăinarea ființei de Sine.

² Anthony Stevens, *Op. cit.*, p. 72.

³ Eugen Simion, *Scriitori români de azi, IV*, București, Ed. Cartea Românească, 1989, p. 151.

⁴ Dan Cristea, *Modalitățile lirice ale unei mari poete*, în rev. Luceafărul, București, nr. 8/ 2016, p. 1.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Ana Blandiana, *Refluxul sensurilor*, București, Humanitas, 2008, p. 75.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem.*, p. 100.

⁹ Ana Blandiana, *Patria mea A4*, București, Humanitas, 2010, p. 31.

Retragerea în Hypnos este condiția sine-qua-non a eliberării eului de magma Realului, de miasmele cotidianului. Acesta este și sensul catabazei blandiene: „Când nu mai pot să îndur/ Adorm/ Și, dacă-n somn se-aude/ Încă surd realitatea,/ Adorm în somn/ Trăgând speriată cu urechea/ Și, dacă și acolo mă ajunge,/ Adorm în somnul din somn/ Și din somnul din somnul din somn,”¹⁰.

Această reduplicare hipnotică în „mormântul de gradul trei/ Al neexistenței”¹¹ este ritualul de exorcizare al poetului de miasmele umanității gregare. Eul se scutură astfel de tarele luptei cu existentul. Numai pe această cale este posibilă, în termeni junghieni, simbioza Eului și-a Sinelui prin dobândirea integrării personalității și-a unei conștiințe superioare.

Într-un text ca *Atmosferă* (vol. *Patria mea A4*), simbolul orizontului este bariera septic-ontologică între rănile poetei și haosul mundan. Aceste răni existențiale sunt generate de invazia spiritului de către multiplicitate („Gloata scurgându-se pe lângă mine/ Îmi mângâie plină de curiozitate rănile,”¹²). Unicitatea creatoare este maculată de un dezechilibru ontologic, stigmat al multiplului („Umple cu ură toate golurile, toate orificiile –/ Urechile, nările, gura –”¹³). Eul se simte din ce în ce mai acut prizonierul unei decrepitudini tot mai evidente a lumii: „Mototolită pe boltă culoarea/ Ca o piele bătrână/ Devenită prea mare/ Pentru ceea ce trebuie să ascundă.”¹⁴ Neantul este expresia unui panteon butaforizat și golit de sens („Neantul/ Din care zeii au fost evacuați/ Se face mai mic.”¹⁵). Minimizarea devine expresia unei desacralizări dureroase.

Într-un univers în care se petrece o „schimbare de zodie”, „prostia sinucigașă” pune stăpânire pe lumea în care creatorul începe să se simtă ca-ntr-o temniță. De aici, și impresia de cadru dezolant, vetust, prăfuit de încremenire: „Un aer provizoriu, de trecere,/ La sfârșit de sezon,/ Învăluie universul/ Cu praful troienit pe la colțuri/ Și hale ieșite din uz”¹⁶. Provizoratul existențial devine o evidență funestă în lumea din care eul liric se simte din ce în ce mai exclus. Într-o asemenea atmosferă de sfârșit de lume, poezia însăși devine un tragic nonsens („În care se citesc poezii fără noimă”¹⁷).

Conștiința Răului care macină exterioritatea proliferază tumoral în interiorul poetei. Corporalitatea eului creator funcționează ca un absorbant al miasmelor mundane. Poezia devine aura necesară spiritualizării contingentului: „Durerea mea nu există dincolo de mine,/ Ea este închisă între limitele corpului meu/ Funcționând ca un magnet/ Care a strâns-o din lume./ Am privatizat, cum s-ar spune, durerea/ Și acum în jurul meu e un gol luminos/ Ca o aureolă etanșă ce izolează tumoarea/ Despre care nu știu decât că este eu însămi.”¹⁸

Impresia incompletitudinii Eului în matricea universală este efectul exercițiului solitar și lucid al descoperirii erorii metafizice din ecuația mundană. Nu întâmplător, această descoperire generează conștiința existenței în *universul-rană*, în care o certitudine unică este cea a *durerii*: „Trăim într-o rană/ Fără să știm/ Al cui este trupul rănit,/ Nici de ce./ Singura certitudine este durerea/ Care ne înconjoară,/ Durerea/ Pe care prezența noastră/ O infectează/ Când încearcă s-o vindece...”¹⁹.

¹⁰ Ana Blandiana, *Refluxul sensurilor*, București, Humanitas, 2008, p. 83.

¹¹ *Ibidem*.

¹² Ana Blandiana, *Patria mea A4*, București, Humanitas, 2010, p. 33.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*, p. 43.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*, p. 43.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*, p. 53.

¹⁹ Ana Blandiana, *Orologiul fără ore*, București, Humanitas, 2016, p. 31.

Incomprehensibilul nu este neputință, ci, mai degrabă, inadecvare la Real. Logosul se transformă în iluzie iar harul orfic devine povară. Între Poet și Univers nu există consonanță. Ana Blandiana definește această incompletitudine ontologică prin exasperarea lui *prea*. Lucrurile sunt „prea departe/ Sau prea aproape”. Poetul a pierdut acel simț al omogenizării harice la nivelul unui univers care i-a devenit străin. Această ambiguitate a exteriorității naște rătăcirii fără sens, cecitate spirituală: „Lentilele mereu nepotrivite,/ Formele nonfigurative,/ Nici gust, nici miros,/ Doar degetele pierdute/ Pe suprafața zgrunțuroasă/ A universului.”²⁰

Concluzia amară a poetei înstrăinate de-o lume pe care nu o mai înțelege, drama eului cufundat tot mai mult în labirintul nesfârșit al căutării Sinelui nasc o certitudine amară, amintind de Glossa eminesciană, anume aceea că lumea este un teatru de măști, un joc al aparențelor iar singura soluție este una degradantă la nivel existențial, simplificator mimetică: „Unu doi trei/ Fă și tu ca ei/ Doi trei patru/ Totul este teatru”²¹.

„S-ar părea că *bellum omnium contra omnes* este deviza acestui univers neliniștitor, multiform și nediferențiat, în care legea supremă e alcătuită din substituție, devorare, abolire a individualităților, ștergere a contururilor personalizate și în care ființele și animalele sunt sortite să fie și să moară într-un ritm frenetic, halucinant.”²²

Compensația necesară pentru acest hiatus între eu și lume este solitudinea, care nu-i resimțită la modul bacovian, mortifiantă sufletește, angoasantă. Pentru Blandiana, dimpotrivă, izolarea de spectacolul mundan devine prețioasă distilare a esenței poetice, neatinsă de perisabilitatea meschinăriei umane: „Dar voluptate-i chinul, nu calvar/ Și îmi aduc de mine-aminte/ Da de o gâză prinsă-n chihlimbar,/ În cripta luminoasă de cuvinte”²³.

Expresia cea mai atroce a solitudinii nu este singurătatea în sine, care, la Blandiana, devine refugiul necesar al Eului din calea valurilor timpului și-ale Istoriei drapate-n vitregiile lumii, ci „sinnurătatea-n mulțime”, în condițiile în care multiplul simbolizează, în creația poetei, anonimitatea, dezumanizarea, meschinăria: „Ceea ce mă înspăimântă/ E singurătatea-n mulțime./ Aglomerările rele/ De ființe necunoscute-ntre ele/ Și mai neînsemnate/ Și mai fără chip/ Decât firele de nisip/ Care formează-un pustiu./ Decât picăturile/ Care formează o mare,// Minuscule fiare/ Strânse în haite/ De ființe străine./ Indiferente unele altora/ Și fiecare față de sine.”²⁴

Unicitatea poetică apare, astfel, ulcerată de agresivitatea gregară a multiplicității exterioare. Expresia inadecvării la real a eului o reprezintă retragerea din magma sinergică a multiplicității. Eul creator ilustrează, dimpotrivă, caracterul vaticinant, rectitudinea morală, unicitatea aspirației către ideal. Pe acest fond dihotomic se naște poezia recentă a Anei Blandiana.

Același motiv al solitudinii este legat și de arhetipul insular. Poeta se cufundă-n reveria identificării cu peisajul insular, simbol al desprinderii de multiplul gregar și distructiv: „Aș vrea să fiu o insulă/ Pe care să o viseze cei ce vor să rămână singuri./ Pe care să o vadă în halucinații naufragații,/ O insulă pe care valurile să o îmbrățișeze ritmic,/ Părăsind-o și răzgândindu-se fără încetare”²⁵.

Identificarea cu insula devine paradigma sentimentului securizant al desprinderii eului de absurdul cotidian, promisiunea dimensiunii eterice a Sinelui. „Există deci o geografie imaginară a insulei, în întregime ghidată de căutarea unui spațiu paradiziac. Această varietate a

²⁰ Ana Blandiana, *Patria mea A4*, București, Humanitas, p. 79.

²¹ *Ibidem.*, p. 87.

²² Iulian Boldea, *Ana Blandiana – monografie*, Brașov, AULA, 2000, p. 23.

²³ *Ibidem.*, p. 47.

²⁴ Ana Blandiana, *Orologiul fără ore*, București, Humanitas, 2016, p. 81.

²⁵ Ana Blandiana, *Patria mea A4*, București, Humanitas, 2010, p. 135.

insulei actualizează, de altfel, un ansamblu de valori izomorfe, care se exprimă prin cartografia și topografia peisajului său. (...) Insula se întâlnește mai întâi ca prototip al perfecțiunii primei vârste a lumii, ca simbol al originii pierdute.”²⁶

Imaginarul insular, la Blandiana, devine pretextul cufundării onirice într-o dimensiune autarhică, favorizând propensiunea către acel spațiu securizant al Sinelui configurat ca un Nadir nedefinit și neștiut: „Sumară definiție a singurătății/ Pentru toți ceilalți/ Căroră nu le trece prin minte/ Că o insulă este întotdeauna vârful unui munte/ Cu poalele populate de miriade de ființe/ Pe fundul oceanului.”²⁷

Oniricul, ca și reveria insulară, reprezintă nu doar o modalitate de evaziune din real, ci și o cale de reduplicare a eului, o călătorie prin labirintul eului către inefabilul sinelui.

La fel ca și peisajul insular, nivelul oniric din *Ș.a.m.d.* (vol. *Orologiul fără ore*) reprezintă un autarhism, o purificare interioară permanentă în condițiile inadaptării eului: „Nu mă visez decât pe minne./ Deși sunt mai multe personaje/ Care se înspăimântă între ele./ Eu știu că sunt tot eu./ Cea gata oricând să se viseze pe sine.”²⁸

Exercițiul ludic „de-a mine însămii” face trimitere la jocul final, cel thanatic, plasat în aceeași dimensiune amintind, într-un fel, de ficțiunea literară.

Pe această constantă surprinde metafora argheziană a creației construite, de fapt, oximoronic – *cripta luminoasă de cuvinte* – definind practic acel complex al turnului de fildeș al artistului care, la Blandiana, lasă deoparte mantia vanității care-și arogă deliberat izolarea, așternându-se în anonimatul delicatei găze prinse-n cleștarul inefabil al chihlimbarului.

III. Dincolo de SINE

Blandiana se naște poetic pe calea pendulului existențial între cele două entități ale devenirii sale artistice: EU și SINE.

„Sinele este deopotrivă arhitectul și constructorul structurii dinamice care susține existența noastră psihică de-a lungul vieții.”²⁹

Poezia devine povară și salvare, în egală măsură, înțeleasă consubstanțial cu spiritul Sinelui palpitând în lucida nefericire a celui pe care harul creator îl singularizează.

Imaginea drapării Sinelui în metaforica obsesie a eului mundan devine superbă evidență într-unul dintre cele mai zguduitoare poezii din creația recentă a Anei Blandiana, *O fiară*. Metafora cinegetică – SINE=FIARĂ – ascunde, aici, tribulațiile eului într-un *pereat mundus* perpetuu. Cușca sunt meandrele marasmului existențial iar furia, destinul revoltei ale cărei sunete se pierd în pâsla mecanicii comunului.

Schema junghiană a personalității vedește aici, în ordinea suprafeței mundane, acea incompatibilitate existențială a poetului strigând Adevărul cu glasul unui Ioan în pustie. Neputința de-a schimba lumea reprezintă stigmatul nefericirii Sinelui pe veci pierdut în hăul străfundurilor unei ființe care nu se va conjuga niciodată cu logica unei lumi absurde: „Este o fiară/ Cine s-ar putea îndoi/ Că este o fiară?/ E destul s-o urmărești/ Cum se zbate-ntre țărături/ Ca o fiară-ntro cușcă/ Pe care numai ea o vede:/ E destul să-i privești –/ O dată furia trecută –/ Spuma murdară curgând/ Ca balele nebuniei/ Din botul obosit de răcnete;”³⁰

Condiția fiarei din poezia Blandianei ne amintește de superba metaforă a inadecvării la real din *Lupul de stepă* al lui Hermann Hesse.

²⁶Jean Jacques Wunenburger, *Viața imaginilor*, Cluj-Napoca, Cartimpex, 1998, pp. 103-104.

²⁷Ana Blandiana, *Op. cit.*

²⁸Ana Blandiana, *Orologiul fără ore*, București, Humanitas, 2016, p. 11.

²⁹Anthony Stevens, *Op. cit.*, p. 71.

³⁰Ana Blandiana, *Refluxul sensurilor*, București, Humanitas, 2008, p. 77.

Această veșnică hăituială prin lume a Sinelui de către un Eu tot mai înstrăinat și nesigur devine temă redundantă în poezia actuală a Anei Blandiana: „În textele sale recente se proiectează, într-adevăr, din ce în ce mai vizibil tensiunile identitare ale unei ființe poetice marcate de obsesia disoluției...”³¹.

Fuga de Sine-n cercul Sinelui se transformă într-o autarhică devenire Eului. Sesizăm aici o definiție poetică a redimensionării permanente a eului în căutarea străfundurilor ființei, un *regressus* în transcendența intimă: „Cine/ Te mișcă pe același loc,/ Te blestemă să fugi de-a pururi/ De tine însuși întru tine...”³².

Pe aceeași linie a eviscerării invaziei răului existențial se manifestă și întoarcerea către puritatea copilăriei, către orizontul evanescent al începutului din *Joc*. Ludicul reprezintă expresia dezmarginirii ființei, a eliberării de lestul contingentului, a unei autoiluzionări perpetue la marginea pericolului maculării morale. Capcana vârstei adulte este simbolul imoralității care sfășie sufletul poetei. De aici, voluptatea solitudinii în sfera ludică a copilăriei, în care eul regăsește Sinele: „Mă joc cu copiii care vor deveni adulți/ Încercând să amân clipa/ Când le va face plăcere să mă sfășie,/ Deveniți adulți,/ Tot mai adulți,/ Tot mai mulți,/ Mult prea mulți,/ În timp ce eu rămân singură în copilărie.”³³.

La Ana Blandiana, deseori, drumul de la Eu către Sine echivalează cu o via crucis a sufletului către Dumnezeu. Ascensus-ul către dimensiunea transcendentului este soluția la tribulațiile sufletului pe pământ.

„Răsturnarea-n oglindă” este iluzia atingerii divinului. Ridicarea-n extazul energiei numinosului³⁴, care este experiența cunoașterii dumnezeirii, reprezintă o tragică neputință: „Iartă-mă pentru această/ Răsturnare-n oglindă./ Dar precum pe pământ așa și în cer./ Totul seamănă./ Încerc să te-ajung, să m-apropiu./ Să mă las înghițită de aură,/ Să-mi închipui că te-am atins/ Căzând în extaz,/ Cum cad păsările în înalt./ Și nu reușesc”³⁵.

Trucarea experienței euharistice, această nevoie compensativă a eului în condițiile unei existențe carcerale în limitele contingentului este resimțită ca o profundă culpă: „Mă prefac că văd/ Și încerc să mă mint,/ Inventându-te/ În loc să te găsesc./ Iartă-mă pentru profanarea/ Pe care mă sui ca pe-o scară,”³⁶.

Poezia *Mi-a fost frică* ajunge să coreleze increatul, acea stare a potențialității ființei, puritatea suficientă sieși la care aspira și Ion Barbu, cu Sinele. Ieșirea din această dimensiune generează spaima devenirii pentru că, la Blandiana, căderea în lume presupune prizonieratul ontologic. Refuzul de-a țipa, de-a marca sonor momentul ivirii, al racordării la existent este semnul refuzului maculării carnale, căci aici este semnul perisabilității umane: „Mi-a fost frică să mă nasc,/ Mai mult: am făcut/ Tot ce a depins de mine/ Să nu se întâmple nenorocirea./ Știam că trebuie să țip/ Ca să dovedesc că sunt în viață./ Dar m-am încăpățânat să tac.”³⁷

Blandiana are două feluri de-a refuza lumea care i-a înstrăinat eul: fie refuzul intrării în zodia devenirii, fie refugiul în Hypnos, în copilărie, în amintire sau, ca în poezia *Arbori*, apropierea de acel *axis mundi*, care este arborele. Ca simbol axial, *arborele* face trimitere la rectitudinea morală, la consecvența cu sine însăși a poetei ce nu și-a trădat niciodată menirea prin vitregiile vremurilor: „Unii sunt galbeni,/ Alții sunt roșii,/ Iar cei mai curajoși/ Încă verzi://

³¹ Emanuela Ilie, *Trăim într-o rană*, în rev. Convorbiri literare, Iași, 13.12.2016, p.1.

³² Ana Blandiana, *Op. cit.*, p. 47.

³³ Ana Blandiana, *Patria mea A4*, București, Humanitas, 2010, p. 69.

³⁴ Rudolf Otto, *Sacrul*, Cluj-Napoca, Dacia, 1996, p. 30.

³⁵ Ana Blandiana, *Op. cit.*, p. 93.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ Ana Blandiana, *Orologiul fără ore*, București, Humanitas, 2016, p. 41.

Axe ale lumii ascunse/ Pe care poți să le vezi/ Trecând dintr-un timp în altul/ Fără să se clintească.”³⁸

Una dintre artele poetice blandiene, specie frecvent abordată în poezia Anei Blandiana din anii 2000, reflectă întocmai condiția tragică a poetului care se conturează din experiența nefericită a contactului cu superficialitatea celorlalți, dominați doar de luciul aparențelor. Poezia *Viol* (vol. *Orologiul fără ore*, 2016) dezvăluie acest clivaj între esență, eul poetic, și aparență, numele poetului, între exterioritate și interioritate. Sclavajul aparențelor, al suprafețelor existențiale naște acea permanentă vocație a retragerii, a evadării, a căutării filonului neatins de mundan al Sinelui: „Ei toți știu cum mă cheamă,/ Numele meu/ Li se aprinde pofcios în pupile./ Se apropie de mine,/ Mă cercetează,/ Mi se mișcă pe față, pe piele,/ Propriul meu nume/ Se târăște pe mine,/ Mă gustă,/ Apoi brusc plictisit se retrage,/ Se stinge/ În ochii trecând mai departe./ Sătui și disprețuitori,/ Ca după un viol.”³⁹

Este evident faptul că noua vârstă a liricii Anei Blandiana aduce acel fior al interogației despre Sine pe calea labirintică a căutărilor eului. Acest fapt era subliniat chiar în legătură cu versurile din anii '80 de către Iulian Boldea: „Ana Blandiana depășește senzorialitatea și arhitectura exultantă a versului, întorcându-se în regim meditativ și elegiac, asupra locului ce revine ființei himerice într-un uivers labirintic în care concretețea se preschimbă în iluzie, iar visul capătă toate aparențele realului...”⁴⁰.

BIBLIOGRAPHY

1. Blandiana, Ana, *Refluxul sensurilor*, București, Humanitas, 2008.
2. Blandiana, Ana, *Patria mea A4*, București, Humanitas, 2010.
3. Blandiana, Ana, *Orologiul fără ore*, București, Humanitas, 2016.
4. Boldea, Iulian, *Ana Blandiana – monografie*, Brașov, Aula, 2000.
5. Cristea, Dan, *Modalitățile lirice ale unei mari poete*, în: *Luceafărul*, nr. 8, București, 2016.
6. Ilie, Emanuela, *Trăim într-o rană*, în: *Convorbiri literare*, Iași, 2016
7. Otto, Rudolf, *Sacrul*, Cluj-Napoca, Dacia, 1996.
8. Simion, Eugen, *Scriitori români de azi*, București, Cartea Românească, 1998.
9. Stevens, Anthony, *Jung*, București, Humanitas, 1996.
10. Wunenburger, Jean-Jacques, Cluj-Napoca, Cartimpex, 1998.

³⁸*Ibidem.*, p. 61.

³⁹*Ibidem.*, p. 105.

⁴⁰Iulian Boldea, *Op. cit.*, p. 29.